

05 AGUSTOS 1987

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SAXE : 1

"CUMHURİYETİMİZİN 60. YILINA ARMAĞAN"

KAYSERİ — 1983

KUR'ÂN-I KERİMİ OKUMA VE DİNLEME İLE İLGİLİ BİD'ATLER

Ahmet MADAZLI

Bid'at kelimesinin mânâ ve şumulü :

Kur'ân-ı Kerimi okuma ve dinleme ile ilgili bid'atlere geçmeden önce bidatin mana ve şumulü üzerinde duralım :

Bid'at : Lügate yeni iş ve sonradan meydana getirilmiş şeylere denir. (1) İstılahda ise Rasulullah (S.A.V.)'in asrında kavlen, fiilen ve takriren bir hüküm sadır olmayan ve meşruluğuna dair ne ibareten ve ne de delaleten şer'î bir izin olmayan, hatta Ashabı Kiram zamanında dahi kavlen, fiilen veya takriren bir icmâ' vaki olmayan yeniden ihdas edilmiş şeylere denir. (2)

Rasulullah (S.A.V.) bid'atı kötölemiş ve «işlerin en kötüsü sonradan çıkarılındır. Her bid'at dalalettir.» (3) buyurmuştur. Rasulullah (S.A.V.) bu ifadesi ile bid'atın çoğu dalalettir demek istemiştir. (4) Zira ehli sünnet alimlerine göre her bid'atın mutlaka dalalet olması icab etmez. (5)

Rasulullah (S.A.V.) İslâmda iyi çığır açanları övmüş ve «Her kim İslâmda güzel bir çığır açarsa, o çığırın ecri ile kendisinden sonra o çığırla amel edenlerin ecirlerinden hiç bir şey noksan edilmemek şartı ile sevabları kendisine aittir. Ve her kim İslâmda kötü bir çığır açarsa o çığırın vebali ile kendisinden sonra onunla amel edenlerin vebali hiç bir noksan olmamak üzere ona âittir» (6) buyurmuştur.

1. İbn Manzûr, Lisanü'l-Arab, VIII/6.
2. Birgivî, Tarikatü Muhammediyye, s. 9.
3. Müslim, İbn Haccac ei-Kuşeyrî en-Neysaburî, Sahihu Müslim, II/592.
4. Davudoğlu, Sahihu Müslim Tercümesi ve Şerhi, IV/531.
5. Davudoğlu, Selâmet Yoıları, II/31.
6. Sahihu Müslim, II/705.

Rasulullah (S.A.V.) kendisinin ve ashabının sünnetine uymasını istemiş ve «Benim sünnetime ve benden sonra Hülefâi Rasîdinin sünnetine sarılın» (7) buyurmuştur.

Rasulullah (S.A.V.) teravih namazının hepsini mescidde kıldır-mamıştı. Hz. Ömer (Ö. 23/644) hilâfeti zamanına kadar teravih namazı cemaatle kılınmıyordu. Hz. Ömer bir Ramazan gecesi çıkmış, mescidleri dolaşmış, mescidlerde müslümanları darmadağınık olarak görmüş. Yani kimisi teravih namazını yalnız başına kılıyor, kimisi de bir kaç kişiye namaz kıldırıyordu. Hz. Ömer «Vallahi bunları bir imamın başında toplamayı düşünüyorum, demiş ve Ubeyy İbn Ka'ab (Ö. 33/653) a namaz kıldırmasını söylemişti. Hz. Ömer mescidden çıkarken cemaat Ubeyy İbn Ka'ab'a uymuş. Hz. Ömer de «Ne güzel bid'at bu» demişti. (8)

Hz. Ömer'in «ne güzel bid'at bu» demesi, bid'atin bid'ati hasene ve bid'atı seyyie diye ikiye ayırdığını göstermektedir. (9) Görülüyor ki teravih namazı Hz. Ömer'in hilâfeti zamanında onun emri ve sahabe-i kiramın icması ile sabit olmuş ve sünnet haline gelmiştir. Zira Hz. Ömer büyük bir sahabedir. Usulü fıkıh ilmine göre, sahabeyi taklid etmemiz vacibtir. (10) Zira Rasulullah (S.A.V.) «Müslümanların iyi gördükleri şey, Allah (c.c.) indinde iyidir» (11) buyurmuştur.

İmam Şafii (Ö. 204/819) bid'atı şöyle izah etmiştir : Sonradan ihdas edilen şeyler iki kısma ayrılır. Birinci kitaba, sünnete, esere ve icmâa aykırı olanlardır ki bu, dalâlettir. İkincisi ise; iyi, güzel ve faydalı olanlardır. Alimler arasında bu ikincisi hususunda görüş ayrılığı yoktur. Çünkü bid'atı hasene, mezmûm olmayan bid'attır.» (12)

Şafii imamlarından Ebû Muhammed Abdülaziz İbn Abdisselam (Ö. 660/1262) «el-Kavaid» adlı eserinin sonunda bid'atlerin vacib, memduh, mübah, haram ve mekruh olmak üzere beş kısma ayrıldığını kaydetmektedir. (13)

7. et-Tirmizî, Ebu İsa Muhammed b. İsa, el-Camius-Sahih (Sünenüt-Tirmizî), V/44.
8. Selâmet Yolları, II/30.
9. Aynı eser, II/30-31.
10. Aynı eser, II/32.
11. Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned, I/379.
12. En-Nevevî, Ebu Zekeriyya Yahya İbn Şerefuddin eş-Şafii ed-Dimeşki, Tehzibü'l-Esmâ, ve'l-Luğat, I/22. 2
13. Tehzibü'l-Esmâ' ve'l-Luğat, I/22; Aliyul-Karî, Mirkatü'l-Mefâtiḥ, I/178.

1. Kelam âlimlerinin usullerine göre deliller tertib ederek dinsizlere red cevabı vermek ve buna benzer şeyler vacib.

2. İlmî kitablar tasnif etmek ve kışla yapmak gibi şeyler memdûh.

3. Muhtelif yemekler ve çeşitli meşrubat kullanmak mübah. (14).

4. Haram olan bid'atler, şeriate muhalif olan her türlü şeylerdir. Batıl sebeblerle mal yemek gibi. (15)

5. Mekruh olan bid'atlere gelince; bazı mübarek gece ve gündüzleri ibadet nevilerinden birine tahsis etmek ve şer'an memduh olan memduhılara ziyade etmek gibi. İbadetlere ziyade etmemek, meşrû' olan şeylerden birisini tenkis etmemek ve bu hususda daima ihtiyatlı davranmak lâzımdır. Çünkü ibadetlere bir şey ilave veya ondan bir şey tenkis etmek, münker olan bid'atler kısmına girer ki, bu husus dînen men edilmiştir. (16)

Camileri tezyin etmek, mushafları süslemek, yaldızlamak da, mekruh olan bid'atler cümlesindedir. (17)

Ayrıca bid'at; itikatta, amelde ve ibadette olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır.

1. İtikatta bid'at : Ehli sünnet itikadına uymayan ne kadar itikat varsa hepsi bid'attır.

2. Amelde bid'at : Kötü ve dalalettir, fisktır. Bilhassa sünneti müekkedeye aykırı ve zıd olup onu yapmakla sünneti müekkedeyi terk etmek gerekirse, daha büyük sapıklıktır. Bundan sakınmak lazımdır.

3. Âdette bid'at : Adette bid'ate gelince, yapılmasında sapıklık doğru yoldan ayrılma yoktur. Fakat bunu yapmamak daha iyidir. (18)

14. Tarikatü Muhammediyye, s. 9; Tehzibü'l-Esma ve'l-Lugat, I/22-23; Mirkatü'l-Mefatih, I/178-179.

15. Mahfuz Ali, el-İda' fi medarri'l-İbtida, s. 82.

16. Aynı eser, s. 82-83.

17. Tehzibü'l-Esma ve'l-Luğat, I/22; Mirkatü'l-Mefatih, I/179.

18. Kadızade, Ahmed İbn Muhammed İbn Emin, Birgivi Vasıyetnâmesi (Gevheretü'l-Behiyye fi şerhi Vasıyyeti'l-Muhammediyye), s. 268.

KUR'ÂN-I KERİMİ DİNLEME VE OKUMA İLE İLGİLİ BİD'ATLER :

Kur'an-ı Kerimî dinleme ve okuma ile ilgili bid'atler daha çok amelde görülen bid'atlerdir :

1. Mescid (Cami) lerde işlenen bid'atler :

a) Alim bir kişi vefat edince müezzinlerin minarelerde Dehr (insan) sûresini 1 - 5. ayetlerini okumaları. Müezzinler ayrı minarelerde olabileceği gibi, bir minarede toplanıp bu âyetleri dönerek okurlar. Bir âyette iki veya daha fazla müezzin birbirine düşüyor. Müezzinin biri bir âyet, diğeri de başka bir âyet alıp okuyor. Had-di zatında dinimizde böyle bir âdet yoktur. Bu âdet sonradan ih-das edilmiş bid'atlerden biridir. Cumhuru ülema kıraatte huşu ve hüznün bulunmasının sünnet olduğunu nazarı itibare alarak, bu okuyuşu ihtilas ve nehbe (zorla alıp, çabuk okuma) mesabesinde gördüklerinden bunun mekruh bid'atlerden olduğunu söylemişlerdir. (19)

b) Rasulullah (S.A.V.) Cuma günü sabah namazının birinci rek'atında Secde suresini, ikinci rek'atında da Duhan sûresini okumuştur. (20) Sünnete vakıf olamıyan bazı imamların Cuma günü sabah namazında —sünnet olduğunu kasd ederek— içinde secde bulunan başka ibr sureyi okuması, kötü bid'atlerdendir. (21)

c) Rasululah (S.A.V.) Cuma günü ve gecesi «KEHF» sûresini okumanın faziletli bir ibadet olduğunu haber vermiştir.» (22) Müslümanlar Kehf Sûresini evinde âşikâre, camide ise hafif sesle okuyabilirler. Cemaat ise bu sûrenin Cuma namazından önce mukabele şeklinde yüksek sesle okunmasını isterler. Ancak bu sûre yüksek sesle okunduğu zaman camiide namaz kılanların olmaması lâzımdır. Yüksek sesle okunduğu takdirde namaz kılanların namazı bozulabilir. Başkasının namazını bozmak ise dinen haramdır. Zaruret olmadıkça camii şerifde yüksek sesle konuşmak, yüksek sesle Kur'ân okumak vs. doğru değildir. Rasulullah (S.A.V.) bunu men etmiş, Ashabı Kiram da bunu mekruh addetmiştir. Buna gö-

19. el-İbdâ' fi medarri'l-İbtidâ, s. 165 - 166.

20. Nesâî, Ebu Abdurrahman Şuayb, Sünenün-Nesâî, II/123.

21. En-Nevevî, et-Tibyân fi âdâbi hameleti'l-Kur'ân, s. 67.

22. Dârimî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman, Sünenüd-Dârimî, II/454.

re camide namaz kılan, zikir çeken, tefekkürde bulunan ve kendi duyacağı bir şekilde hafif bir sesle Kur'an okuyan bir cemaat arasında, cemaattan birinin Kehf Sûresini yüksek sesle ve teğanni ile okuması «tahrîmen mekruh» tur. (23)

d) Camii şerifde kürsi âdetini ilk defa Haccac es-Sekafî (Ö. 95/714) ihdas etmiştir. Bilindiği gibi camiiler mü'minlerin namaz kılmaları için yapılmış birer vakıftırlar. Mahfel ve kürsî büyük bir yer işgal ettiğinden camii ve mescidleri daraltmaktadırlar. Bu itibarla Kur'an okuyan birisinin Cuma günü Kehf Sûresini kürsi ve mahfel üzerinde okuması, mezmûm (kötü) bir bid'attır. (24)

e) Cemaatin zamanında camie gelmesini te'min maksadı ile farz namazlardan önce, özellikle ikindi namazından önce veya sonra imam ve müezzinin aşir okuması mekruh olan bid'atlerdendir. Çünkü Rasulullah (S.A.V.) vahiyle ibadetlerin zamanını ve şeklini beyan buyurmuştur. Müslümanlar kendi istek ve arzusuna göre ibadet ihdas edemez. (25) Bunlar; ibadetlere sokulan bid'atler kısmında anlatılacaktır.

f) Dilenmek maksadı ile namazdan sonra Kur'an okumak, Bu bid'atlerin en çirkinlerindendir. (26)

g) Namazın Kur'an, zikir ve dua ile son bulması meşru'dur. Fakat bir kimsenin camide yüksek sesle Kur'ân okuması meşru değildir. Buna bid'ati izafiye denmektedir. (27)

h) Camide farz namazdan sonra «el-Fatiha» diye nida etmek bid'attır. (28)

i) Cuma namazından sonra keza «el-Fatihaaa» diye seslenmek de mekruh bid'atlerdendir. (29)

j) Namaz kıldırان bazı cahil imamların Ramazan ayının 27. gecesinde teravih namazının son rek'atında sünnet zannederek

23. el-İbda' fi medarril-İbtida', s. 177 - 178.

24. a.g.e., s. 180 - 181.

25. a.g.e., s. 183.

26. Hadimi, Berikatü Muhammediyye ve Şeriati Nebeviyye fi Sireti Ahmediyye, I/114.

27. el-İbda' fi medarril-İbtida', s. 59.

28. Ofi, Mehmed Emin, Nesayih-i İhvân ve Selâmet-i İman Risalesi, s. 19.

29. el-İbdâ' fi medarri'l-İbtida, s. 268.

En'am Sûresinin tamamını okumaları Bid'attır. Bunda çeşitli münkerat cem ve irtikab edilmektedir. Bunlar :

Müstehab olmadığı halde müstehablığına inanmak.

Avama sünnetmiş intibainı vermek.

İkinci rek'atı birinciye nazaran uzatmak. (30) Halbuki Rasulullah (S.A.V.) birinci rek'atı uzatır, ikinciye uzatmazdı. (31)

Cemaatin namazını uzatmak.

Kıraatı hezreme şekline sokup, tecvid kaidelerine riayet etmemek ve çok sür'atli okuyarak harfleri birbirine katmak.

Teravihin 19 rek'atını sür'atli kıldırıp 20. rek'atında mübalağa yapmak. (32)

2. ÖLEN KİŞİNİN YANINDA - CENAZELERDE VE MATEM GÜNLERİNDE İŞLENEN BİD'ATLER :

a) Vefat edecek kimsenin yanında hazır bulunanların gizli olarak dua etmeleri, diğerlerinin de buna âmin demesi sünnettir. Keza YASİN ve RA'D sûrelerinin okunması da sünnettir. Zira Cabir İbn Zeyd (21 - 93/642 - 712) şöyle demiştir : Ölen kimsenin yanında Ra'd sûresini okumak müstehaptır. Çünkü bu, ölen kimsenin eiemini hafifletir. Ruhun kolay çıkmasını kolaylaştırır. Ölümünden sonra Yasin sûresini okumak da sünnettir. Ölü de diri gibi Kur'an tilavetini dinler ve ondan hasıl olan feyiz ve bereketi hisseder. Binaenaleyh bu zamanda Kur'an okumak iyidir. Fakat sekerat-ı mevt halinde iken İhlas Sûresi okunmassa, ölümün ruhu semaya yükselmez şeklindeki inanç yanlıştır. (33)

b) Cenazenin namazı kılınmadan önce hafızların aşri şerif okumaları izâfi bir bid'attır. Maalesef bu, mısır şehirlerinde âdet haline getirilmiştir. Asrı saadetde ve selefi salihin devrinde yapılmamıştır. (34)

30. et-Tibyan fi âdabı hameleti'l-Kur'an, s. 67; en-Nevevî, Kitabü'l-Ezkar, s. 138.

31. Buhar', Muhammed İbn İsmail, el-Camius-Sahih, (I/189 Sahihu'l-Buhari), I/189.

32. et-Tibyan fi adabi Hamleti'l-Kur'an, s. 67; Kitabü'l-Ezkar, s. 138.

33. el-İbdâ' fi medarri'l-İbtida', s. 217.

34. el-İbda, fi medari'l- İbtida, s. 221.

c) Cenazeyi teşyi esnasında açıktan zikir çekmek, Kur'an okumak, Kasıde-i Bürde ve Delailu Hayrat ve buna benzer şeyler okumak kötü bid'atlerdendir. Bunların hepsi de mekruhtur. Cenazeyi teşyi esnasında sükût etmek, ölümü ve ölüm ahvalini tefekkür etmek sünnettir. Selef böyle hareket etmişti. (35) Çünkü Rasulullah (S.A.V.) «Şüphesiz ki Allah (c.c.) Kur'an okunurken, harb esnasında ve cenazede susulmasını sever» (36) buyurmuştur. Zeyd İbn Erkam da şöyle demiştir: «Rasulullah (S.A.V.) bağırap çağırarak veya meş'ale ile yahud yeni ve güzel elbise ile cenaze merasimine katılmamızı hoş görmezdi.» (37) Rasulullah (S.A.V.) cenazede yüksek sesle zikir edilmesini ve Kur'an okunmasını kerih görmüştür. Binaenaleyh Abdullah İbn Ömer (Ö. 71/690) cenaze merasiminde «ölen kardeşinizin yarlığanmasını talep ediniz», diyen kişiyi duyunca «—Allah seni affetmesin» demiş ve yüksek sesle konuşulmasını hoş karşılamamıştır.» (38)

İmam Nevevi (Ö 676/1277) de şöyle demiştir: «Selef cenaze teşyi esnasında susarlardı. Yüksek sesle zikretmez ve Kur'an okumazlardı. Çünkü cenaze merasiminde susmak, hafıza için daha iyi, tefekkürü de toplayıcıdır. Zira bu esnada böyle hareket etmek daha matlub ve daha da uygundur. Buna aykırı hareket edenlerin çokluğu seni aldatmasın.» (39)

d) Cahil kari (okuyucu) ların cenaze merasiminde Kelam-ı İlahiyi aslından çıkaracak şekilde kıraatte temkît (uzatarak) yaparak okumaları ittifakla harmdır. Bunu reddetmek ve kabul etmemek lazımdır, vacibtir. (40)

e) Bugün müslüman halkın çoğunun yaptığı gibi, ölen kimsenin ruhuna kabri başında ücretle Kur'an okumak mezmûm olan bid'atlerden birisidir. Peygamber ve ashabı böyle bir şeye tevessül etmemişlerdir. Mü'minlere çok şefkatli ve çok merhametli olan o yüce peygamberin faydalı olan bir şeyi terketmesi düşünülebilir mi? Asla düşünülemez. Çünkü Kur'an yalnız ölümler için mezarlıkta okunmak üzere indirilmemiş, ancak dirileri itaate teşvik, âsileri terhîb, nefisleri tehzîb, dünyevî uhrevî işleri ıslah için bir hi-

35. a.g.e. s. 222.

36. es-Suyutî, Celâlüddin b. Ebi Bekr, el-Camius-Sağır, fi Ehadisi'l-Beşirin-Nezir, I/75.

37. el-İbda fi Medarri'l-İbtida, s. 224.

38. a.g.e. 224.

39. a.g.e. s. 224.

40. a.g.e. s. 224.

dayet rehberi olarak gönderilmiştir. Binaenaleyh Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerimi diğer semavî kitaplarda olduğu gibi, mü'minlerin onun bildirdiği hükümlerle amel etmeleri ve onun gösterdiği yoldan gidip hidayete ermeleri için inzal buyurmuştur. (41) Bu hususta Cenab-ı Hak şöyle buyurmaktadır : «Gerçekten bu Kur'an, insanları en doğru yola götürür. Ve salih amelleri işleyen mü'minlere kendileri için büyük bir mükafaat olduğunu müjdeler.» (42) Semavî kitaplardan yalnız mezarlıkta okunan veya karşılığında ücret ve sadaka alınan bir kitab işittiniz mi ? Cenab-ı Hak Rasûlüne «De ki ben ona (Kur'ana) karşı sizden bir ücret istemiyorum. Ben kendiliğimden bir şey de teklif etmiyorum. O Kur'an bütün âlemler için bir ihtar, bir öğüttür. Her halde onun haberini bir zaman sonra bileceksiniz» buyurmaktadır.

Ölünün ruhu için —onlar adına— sadaka vermek dinimizde vardır. Fakat Kur'an okutup karşılığında para alıp vermek esası yoktur. (44)

f) Kişinin ölümünden sonra mezarı başında Kur'ân-ı Kerim okunması için vasiyyet etmesi bid'attır. Vasiyyet ücretsiz olduğu takdirde caizdir. Ölünün yakınının veya dostlarının Allah rızası için okuyup ruhuna ithaf etmesi daha uygundur. Ashında ücret mukabili Kur'an okutmak üzere vasiyyet etmek, ücretle adam tutmak demektir. Dinî bakımdan bunun bir anlamı yoktur. Batıldır. Zira halifelerden hiçbiri ücret vermek suretiyle Kur'an okunmasını vasiyyet etmemiş, mezheb imamlarından da isticar yolu ile ölünün ruhuna Kur'an okuyup ithaf edilmesi hususunda hiç bir müsaade nakledilmemiştir. (45)

g) Ölen kimse daha sağlığında iken ruhu için Kur'an okuyanlara, tesbih ve tehlil çekenlere para verilmek üzere vasiyyeti de bid'attır. İmam Birgivi (Ö. 981/1573) : «Bunların hepsi bid'attır, münkerattır ve batıldır. Alınan para haramdır, alan da âsîdir.» (46) diyor.

h) Cenaze sahibinin 1. 3. veya vefatı müteakib 7. gününe tesadüf eden Cuma gecesi hatim, En'am ve İhlas sûrelerini okutmak

41. a.e.g. s. 44.

42. İsra Sûresi : 9.

43. Sâd Sûresi : 86 - 88.

44. el-İbda' fi madarril-İbtida, s. 44.

45. İbn Abidîn, Reddül-Mutar alâed-Dürri'l-Muhtar fi şerhi Tenviri'l-Ebsar ve Camiu'l-Bihar, V/38.

46. Tarikatü Muhammediyye, s. 219; Reddül-Muhtar, V/38.

için memleketin Kurra ve sulehasını yemeğe da'vet etmesi bid'attır. (47)

i) Kederli günde evde Kur'an okunurken âdâba aykırı davranışlar. Meselâ : Kur'an okunurken dinleyenlerden bazılarının —içinden gelmediği halde— Kur'an okuyan kimseye —güya yüksek sesle tezahürat yapması, Kur'ân-ı Kerimi edeble dinlememesi, (48) veya Kur'an okunurken sigara içilmesi. (49) Bunlar münkerat olup sünnete aykırıdır. (50)

3. MEVLİD MERASİMLERİNDE İŞLENEN BİD'ATLER :

a) Meşru' olmayan bir şekilde, tecvid kurallarına riayet etmiyerek şarkı söyler gibi terci' ile veya gürültülü (şematalı) bir zamanda Kur'an okumak. Kur'an okunurken huşu'lu ve hüzünlü olmak sünnettir. (51) Zira Rasulullah (S.A.V.) «Kur'an okuyunuz. Ağlayınız. Ağlıyamazsanız ağlamaklı olunuz.» (52) buyurmuştur.

Bazı mevlidhanlar mevlide Kur'anla başlar, mevliden bir bahir okur sonra da teğanni ile tiz perdeden kaside okumağa başlar. İşte bu esnada cemaattan Allah Allah sesleri yükselir. Böylece camii ve gerekse mevlid okunan yer oyun ve eğlence yerine döner. Zikredilen bu şeylerin hepsi Kur'ân-ı Kerime saygısızlık ve ona ihanettir. (53) Fakat Cenab-ı Hak Kur'an-ı Kerimde mü'minleri şöyle tavsif buyurmuştur : «Rasulullah (S.A.V.) e indirilene dinledikleri zaman Hakkı anladıklarından ötürü gözlerinin yaşla dolduğunu görürsün. Onlar ey Rabbimiz iman ettik. Şimdi sen bizi şehadet getirenlerle beraber yaz.» (54) derler. Görülüyor ki mevlid meclislerindeki durum tamamen bunun aksine tezahür ediyor. (55) Kur'an okunurken haykırmak, nara atmak ve yaka paça yırtmak haramdır. Bu zikredilen hareketleri yapan kişinin şehadeti de kabul edilmez. (56)

47. Reddü'l-Muhtar, V/842.

48. el-İbda fi Madarri'l-İbtida, s. 231.

49. a.g.e. 231; Ulvan Abdullah, Terbiyetü'l-Evlâd fi'l-İslâm, I/473.

50. el-İbda' fi Madarri'l-İbtida, s. 231.

51. a.g.e. s, 252.

52. İbn Mâce, Ebu Abdullah Muhammed İbn Yezid el-Kazvîni, Sünenü İbn Mâce, II/1403.

54. Mâide Sûresi : 83.

53. el-İbda fi Madarri'l-İbtida, s. 252.

55. el-İbda, fi Madarri'l-İbtida, s. 252.

56. Naim Erdoğan, Şir'atü'l-İslâm Tercümesi, s. 86-87.

b) Kadınların süslenip bir evde toplanmaları, âşikâre mevlid okumaları ve dışardan özellikle erkeklerin ve gençlerin bunları dinlemesi bid'attır. (57)

4. SÜRURLU GÜNLERDE VE SEVINÇLİ ZAMANLARDA İŞLENEN BİD'ATLER :

a) Düğünlerde :

Düğün gecesinde def çalınırken Kur'an okumak asla caiz değildir. (58) Rasulullah (S.A.V.) düğün gecesinde def çalınmasını emretmiş ve «Şu nikahı ilân ediniz, def çalınız.» (59) buyurmuştur.

Şiir ile def çalınabilir. Fakat Kur'an okunurken kat'iyyen def çalınmaz. (60) İşte bundan dolayı Rasulullah (S.A.V.) Muavvizze'nin kızı REBİ'nin düğün gecesinde eve girerken şarkı söylüyen kadınlardan biri aramızda yarın ne olacağını bilen bir peygamber var demiş. Rasulullah (S.A.V.) de «Bu sözü bırak da ne söylüyor- san onu söyle» (61) buyurmuştur. Çünkü bu söz ciddi bir sözdür. Fakat cariye'nin yaptığı ise oyun ve eğlence idi. Zirâ ciddi sözler eğlence arasına giremez. Cariye'nin nübüvvet şahadetinden vaz geçip eğlenceye dönmesi vacib olduğu gibi, bu gibi yerlerde Kur'ân'a saygı gösterip, okumaktan vaz geçip eğlenceye devam etmek vacibtir. Bu hareketiyle Rasulullah (S.A.V.) nübüvvetin eğlence- den ayırmasını cariye'ye ihtar etmiş ve bundan men'etmiş ve eğlen- ceye devam edilmesini istemiştir. (62)

Bazı düğün merasimlerinde bir tarafda çalgı, şarkı ve çengi (dansöz) varken, yaşlılar tarafından Kur'an ve mevlid okunması gayri meşru'dur, münkerattır ve bid'attır. (63)

b) Kur'an okunurken ve zikir çekilirken «RAKS» ve «İSTI- RAB» kabih bid'atlerdendir. (64)

-
57. Berikatü Muhammediyye ve Şeriatî Nebeviyye fi Siret-i Ahmediyye, I/132.
58. Gazzalî, Ebu Hamid Muhammed İbn Muhammed, İhyau Ulûmid-Dîn, I/1175.
59. Sünenü İbn Mace, II/611.
60. İhyâu Ulûmid-Dîn, I/1175.
61. Sahihu'l-Buhârî, VI/137; Tirmizî, Sünenüt-Tirmizî, III/399.
62. İhyau Ulûmid-Dîn, I/1174-1175.
63. el-İbda' fi Madarri'l-İbtida, s. 258.
64. Berikatü Muhammediyye, I/123; Fazla bilgi için bkz. el-İbda fi Madarri'l-İbtida s. 322-323.

5. İBADETLERE SOKULAN KIRAATLE İLGİLİ BİD'ATLER:

a) Ebû Hüreyre (R.A.) dan şöyle bir haber rivayet olunmuştur : «Her kim aşure günü ve gecesi dört rek'at namaz kılar ve her rek'atta Fatiha sûresinden sonra 51 kerre ihlas sûresini okursa Allah (c.c.) onun 50 senelik günahını bağışlar.» Fakat bu haber sihatli değildir. Binaenaleyh bir müslümanın zikredilen bu namazı kılması ve adı geçen sûreleri okuması bid'attır. (65)

b) Recebi Şerifin ilk Cumaa gecesi akşamla yatsı arasında kılınan «BERAAT» namazı ile, Şa'banı Şerifin 15. gecesi kılınan «BERAAT» gecesi namaz mezmûm ve kabîh bid'atlerdendir. (67) Bu namazlara dair rivayet edilen hadisler mevzu, zaif ve sihatli değildir. Zira Rasulullah (S.A.V.) ve ashabı bu geceleri bu şekilde ihya etmemişlerdir. Bu namazları tabiûndan Halid İbn Ma'dân (Ö. 104/722) ve Mekhûl (Ö. 112/730) kılmış ve onlar tarafından meşhûr hâle getirilmiştir. Müslümanlardan bir kısmı bunun faziletli bir ibadet olduğuna inanıp kabul edip kılmış, bazıları da mesedsiz olduğundan reddetmişlerdir. (67) Zikredilen bu namazlarda İhlas sûresinin 11ve 12 def'a tekrar edilmesi mekruh bir bid'attır. Çünkü bu surenin bir rek'atta def'alarca tekrar edilmesi meşru değildir. Süfyânı Sevrî (Ö. 161/777) den biri İhlas Sûresinin namazda def'alarca okunmasının keyfiyetini sormuş, O da «bunu kabih görüp siz ancak bid'atçilersiniz. Sizden evvelkilere tâbi olunuz. Onlar bize böyle tebliğ etmediler. Kur'an ancak okunmak üzere inzal olunmuş, bunun dışında hiç bir şeye tahsis edilmemiştir» demiştir. (68)

İmam Malik (Ö. 179/795) den bir rek'atta İhlas Sûresinin def'alarca okunma durumu sorulmuş, İmam da «bu, sonradan ihdas edilmiş bid'atlerdendir, diye cevap vermiştir.» (69) Çünkü selefden böyle bir amel nakledilmemiştir. (70)

6. KIRAATE SOKULAN BİD'ATLER :

a) Cehennem âteşinden kurtulmak için ihlas sûresinin 100 bin def'a okunması buna «İtak-ı kübra» denir. Lafza-i Celâlin 70 bin def'a okunması Buna da «İtak-ı suğra» denir. Esasen Al-

65. el-İbda fi Madarri'l-İbtida, s. 270.

66. el-İbda fi Medarri'l-İbtida s. 42-58.

67. a.g.e. s. bkz. 286-289.

68. a.g.e. s. 42.

69. a.g.e. s. 43.

70. a.g.e. s. 43.

lah (c.c.) ya tekarrub maksadı ile Kur'an okumak ve dinlemek üstün bir ibadettir. Bu hususta aleyhde söylenecek hiç bir söz yoktur. Ancak gerek ölünün ve gerekse dirinin cehennem âtesinden kurtulması için İhlas sûresinin bu şekilde okunması tenkid edilmektedir. Zira bu husus Rasulullah (S.A.V.) den nakledilmemiş ve ashâbı kiramdan da hiç biri bunu yapmamıştır. Çünkü hiç bir kimşenin günahını Alah (c.c.) affetmedikçe günahından kurtulmuş olmaz. (71)

b) Kırâat-ı Leysiyye : Bir topluluğun hep bir ağızdan bir su reyî aynı anda okumaları. Bu, mekruh ve haram arasında değişmektedir. Bid'attır. Dehhak (Ö. 105/723) Bu türlü okuyuşu reddetmiş ve «Böyle yapanları görmedim ve ashâbdan böyle yapan kimseye yetişmedim» demiştir. (72)

İbn Vehb (Ö. 197/812) İmam Malik'e toplanıp hep bir ağızdan bir sureyi bitirinceye kadar okuyan topluluk hakkında ne dersiniz ? diye sordum. İmam Malik (Ö. 179/795) de bunu kabul etmedi ve böyle yapanları ayıpladı ve «müslümanların böyle hareket etmeleri doğru değildir. Esasında biri diğerine okuyup arz eder, diye cevap verdi. (73)

Yukarda zikredilen bu okuyuş tarzının iyi bir metod olmadığı açıkça görülmektedir. Zira bu türlü okuyuş, okuyanların birinin nefes ve sesinin kesilmesiyle harf ve âyetlerin kesilmesine sebep olacaktır. Nefesi kesilip duran, arkadaşlarının kendisini geçmiş olduğunu görünce âyetin veya kelimenin geri kalan kısmını terk edip, onlara iştirak için bazan âyetin başında, bazan da âyete geçiş esnasında onlara iştirak edecektir. Âyetleri bu şekilde okumak; Kur'an-ı Kerimin kıraatında karışıklığa sebep olacaktır. Bazan rahmet âyeti azâb âyetine, bazan azab ayeti rahmet âyetine, emir ayeti nehy ayetine, nehy ayeti emr ayetine, va'd ayeti vaid ayetine, vaid ayeti va'd ayetine karıştırılacaktır. Böyle okuyuşta hancereler çeşitli ve yapmacık sesler çıkarır. Bu türlü okuyuş mü'minlerin derilerini ürpertir, gafilleri de coşturursa da bu gibi durumlara sebep olan kıraat ittifakla haramdır. (74)

c) Teğanni ile Kur'an okumak mekruh olan bid'atlerdendir. Çünkü Kur'anın makamla okunmasından haz duyan onun yüce

71. el-ibda fi Madarri'l-İbtida, s. 59.

72. a.g.e. s. 297.

73. a.g.e. s. 297.

74. el-İbda fi Madarri'l-İbtida, s. 297.

manalarını anlamaktan mahrum kalır. Kur'an-ı Kerimi şarkıya benzer bir makamla okumak itifakla bid'attır. İmam Malik (Ö. 179/705) İmm Şafii (Ö. 204/819) ve İmam Ahmed İbn Hanbel (Ö. 241/859) huşu'a ve manasını anlamamaya sebep olan makamla okumak mekruhtur, demişlerdir. (75) «Kur'an-ı Kerim'i teganni ile okumayan bizden değildir.» (76) hadisi şerifini delil getirerek; selefden bir topluluk ile İmam Ebû Hanife (Ö. 150/767) Kur'an-ı Kerimi makamla okumak fahiş teğanniye, ziyade medde, Kur'ana ziyade harfe ve tenkısı harfe sebep olmuyor, kelimeleri arabça aslından çıkarmıyor ve Kur'an-ı Kerimden nazmını bozmuyorsa mekruh değildir. Aksi takdirde ittifakla haramdır, demişlerdir. Zira Kur'ân-ı böyle okumak Kur'anda bozukluğa ve yanlışlığa sebep olmaktadır. (77)

d) Kur'ân-ı Kerimi okurken medleri beş elifden fazla çekmek bid'attır ve şiddetle mekruhtur. (78) Aliyyu'l-Kârî (Ö. 1014/1605) harfi medleri beş elifden fazla çekmek itifakla caiz değildir. Bazı imam ve müezzinlerin haddi aşarak ziyade çektiği medler, bid'atlerin ziyade kabilindendir ve şiddetle mekruhtur (79), demiştir.

e) Vaazların karşısında haddi tecavüz ederek, Kur'anın nazmını bozacak bir tarzda teğanni ile, medleri fazla veya eksik çekerek Kur'an okumak şiddetli mekruhtur. Münkerdir. Selefden bir topluluk bunu kabul etmemişlerdir. (80)

f) Mevlid kandillerinde hafızların fahiş teğanni ile Kur'an okumaları, bid'attır. (81)

g) Keza Mi'rac kandilinde hafızların fahiş teğanni ile Kur'ân okumaları da bid'attır. Fakat âdâba uygun olarak yapılırsa iyidir. (82)

75. a.g.e. s. 166.

76. Sahihu'l-Buharî, VIII/209.

77. el-İbda, fi Madarri'l-İbtida, s. 166.

78. Hudayi Hamza, Tecvid-i Edaiyye, s. 75.

79. Mağnîsî, Terceme-i Cezerî, s. 148.

80. İhyau Ulumid-Dîn, I/1240-1241.

81. el-İbda, fi Madarri'l-İbtida, s. 272.

82. a.g.e. s. 272.